

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Dyddiad y Cyfarfod: 30 Tachwedd, 2021
Aelod Cabinet: Y Cyngorydd Catrin Wager
Swyddog Cyswllt: Steffan Jones, Pennaeth Priffyrdd a Bwrdeistrefol
Rhif Ffôn Cyswllt: 32402
Teitl yr Eitem: Tîm Cymunedau Glan a Thaclus

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

1. Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- 1.1 Gofynnir i'r Cabinet gymeradwyo sefydlu Tîm Cymunedau Glan a Thaclus i ymgymryd â man waith cynnal ac i ategu gweithgareddau cynnal rheolaidd. Y bwriad yw ymateb i bryderon ar lefel cymunedol a gwneud gwahaniaeth gweladwy i ddelwedd yr ardal. Bydd hyn yn cyfrannu'n sylweddol at lendid, taclusrwydd a diogelwch yr amgylchedd adeiledig lleol.
- 1.2 Gofynnir i'r Cabinet gymeradwyo dyraniad £1,523,730 o'r Gronfa Trawsffurfio er mwyn ariannu'r tîm a'u costau cysylltiedig ar sail un-tro am gyfnod o dair blynedd i gychwyn c.g.a.ph.

2. Y RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

- 2.1 Mabwysiadwyd 'Cymunedau Glan a Thaclus' fel blaenoriaeth gwella yng Nghynllun y Cyngor yn 2021/22. Yn ogystal â hyn, pan fu ymgysylltu a thrigolion fel rhan o'r rhaglen 'Ardal Ni', amlygwyd pryderon am flerwch a diffyg buddsoddiad mewn harddu ein cymunedau fel themâu sydd o bwys i'n trigolion. Fel rhan o'r 'Rhaglen Ymgysylltu Ardal Ni' casglwyd sylwadau am yr hyn sy'n bwysig i drigolion pob ardal adfywio yn ystod Medi/Hydref 2021. Fe welir yn Atodiad 1 bod canran sylweddol o'r sylwadau yn ymwneud â blerwch a diffyg buddsoddiad i sicrhau cymunedau glan a thaclus.
- 2.2 Oherwydd pwysau ar yr Adnoddau sydd gennym ar gyfer gwaith cynnal a chadw rheolaidd mae mân faterion sy'n effeithio ar edrychiad y Sir yn dueddol o gael eu methu gan fod unrhyw ymyriadau i ddelio gyda mân waith yn gallu effeithio ar berfformiad y rhaglen gynnal a chadw.
- 2.3 Os am sicrhau fod y man waith yma'n derbyn sylw priodol a'n bod yn gwneud gwir wahaniaeth er mwyn ceisio sicrhau cymunedau glan a thaclus, mae angen darpariaeth newydd.

- 2.4 Argymhellir sefydlu timau Cymunedau Glan a Thaclus ar draws y sir fel ffordd arloesol o ychwanegu gwerth ac ymateb i'r pryderon penodol sydd wedi eu cyfleu gan drigolion Gwynedd a'u cymunedau yn ystod cam cyntaf y gwaith ymgysylltu Ardal Ni.

3. CYFLWYNIAD

- 3.1 Bu i'r Cyngor sefydlu Gangiau Cymunedol yn ystod 2007 er mwyn ymateb i gwynion a mân broblemau. Roedd y fenter yma yn llwyddiannus, gyda lleihad mewn niferoedd o gwynion ac adborth positif gan drigolion a chynghorau cymuned. Yn anffodus bu'n rhaid dirwyn y gwasanaeth hwn i ben wrth geisio cyflawni arbedion ariannol ac mae'n amlwg fod yr effaith wedi bod yn fwy na ragdybiwyd ar y pryd.
- 3.2 Llwyddom hefyd i weithredu menter 'Trefi Taclus' yng Ngwynedd rhwng 2008-2018. Nod y fenter hon oedd grymuso pobl i gymryd mwy o gyfrifoldeb am ansawdd eu hamgylchedd lleol a bu datblygiadau a llwyddiannau cadarnhaol. Roedd rhai o'r datblygiadau, yn ystod y tair blynedd gyntaf, yn cynnwys grantiau ar gyfer 50 o brosiectau i ddarparu offer a chefnogaeth logistaidd i grwpiau gwirfoddol wrth iddynt ymgymryd â phrosiectau clirio sbwriel a darparu cymorth grant gwelliannau cymunedol. Fel rhan o'r fenter yma roedd y Gangiau Cymunedol yn ymgymryd â'r rhaglen gwaith "Blitz" (ymgyrchoedd tacluso) trwy'r Sir. Roedd Trefi Taclus hefyd yn hwyluso ac ariannu'r sioe amgylcheddol ysgolion cynradd er mwyn codi ymwybyddiaeth am ailgylchu, lleihau sbwriel a baw cŵn ymysg cynulleidfya ifanc.
- 3.3 Nid yw'r dull yma o weithio yn hollol newydd, mae nifer o gynghorau eraill wedi datblygu 'Sgwadiâu Taro Amgylcheddol' o fewn terfynau cymunedol. Yn ystod 2019 cyflwynodd Cyngor Wigan 'Sparkle Gangs'. Fel rhan o'r fenter hwn roedd trefi yn derbyn pedwar diwrnod o lanhau dwfn pob chwarter. Roedd hyn yn cynnwys ymgymryd â gweithgareddau fel ysgubo ffyrdd a llwybrau, golchi arwyddion, tacluso llwyni a chwistrellu chwyn. Fe welir enghreifftiau tebyg gan Gyngor Caerdydd, Oxfordshire, Corby, Enfield a Salisbury.
- 3.4 Mae'r llwyddiannau yma, ynghyd â'r negeseuon clir o gam cyntaf y gwaith ymgysylltu Ardal Ni yn ategu'r angen dros ail-afael mewn gwaith fydd yn cyfrannu tuag at ddelwedd a harddwch yr ardal. Credwn fod y cyfle hwn yn hanfodol er mwyn gwireddu balchder bro yng Ngwynedd. Trwy fabwysiadu'r dull yma o weithio, gallwn dargedu'r ardaloedd risg uchel a thrwy hyn wneud gwahaniaeth sylweddol a gweladwy mewn amser cymharol fyr.
- 3.5 Yn amlwg mae llwyddiant y dull gweithio uchod yn ddibynnol ar bartneriaethau a chydweithrediad agos gyda chynghorau cymuned a budd-ddeiliad lleol eraill. Fel rhan o'r cynllun Cymunedau Glan â Thaclus byddwn yn parhau i ymgysylltu gyda chymunedau ledled y sir er mwyn deall yn union beth fydd angen eu targedu o fewn y gwahanol gymunedau.

4. RHESYMEG A CHYFIAWNHAD DROS ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

- 4.1 Cyfraniad sylweddol at nôd blaenoriaethau gwella'r adran sef Cymunedau Glan a Thaclus a Chryfhau Cyfathrebu ac Ymgysylltu.
- 4.2 I wireddu'r hyn addawyd o fewn Cynllun y Cyngor 2018-23 sef 'gweld pob cymuned yng Ngwynedd yn ffynnu, a'u bod fel pobl yn 'mwynhau bywyd hapus, iach a diogel' trwy 'fanteisio ar harddwch naturiol y Sir'.
- 4.3 I hwyluso gwelliannau ffisegol i'r amgylchedd adeiledig oddi fewn i ac yng nghyffiniau trefi a phentrefi yng Ngwynedd, trwy ganolbwyntio ar lefydd agored cyhoeddus, e.e. ffyrdd, strydoedd, parciau, promenadau, a.y.b.
- 4.4 Hybu perchnogaeth leol a datblygu ymdeimlad o falchder bro drwy weithio ar lefel cymunedol wrth fagu perthnasau â grwpiau/mudiadau lleol, gwirfoddolwyr a'r trydydd sector.
- 4.5 Cyfle i integreiddio gwasanaethau Priffyrdd a Bwrdeistrefol drwy sefydlu'r tîm gwaith o fewn Gwasanaethau Stryd. Er bydd y tîm gwaith yn eistedd o fewn Gwasanaethau Stryd, byddwn yn cysidro'r tîm fel rhan annatod o bob gwasanaeth o fewn yr adran.
- 4.6 Galluogi'r prif weithlu i ganolbwyntio ar waith cylchol a gwaith wedi ei raglennu.
- 4.7 Tîm cynhwysol oddi fewn i derfynau cymunedol yn lleihau'r angen i ddefnyddio amrywiaeth o gludiant, sydd yn fwy cynaliadwy. Bydd hyn yn cynnwys y defnydd o gerbydau trydan ym mhob cyfle posib.

5. CAMAU NESAF AC AMSERLEN

Ffurf y Timau a Threfniadau Rheolaethol/Arolygu

- 5.1 Yn syml, mae tîm gwaith yn cynnwys dau weithiwr mewn fan fechan. Y bwriad fydd i gyfarparu pob gang gyda set o offer a deunyddiau priodol ar gyfer amrywiaeth o fân waith (e.e. strimiwr, bwcedi tar, a.y.b.. Er mwyn sicrhau bod cerbydau'r tîm yn amlwg a gweledol o gwmpas y cymunedau, bwriedir defnyddio lliw a logo gwahanol i'r cerbydau cynnal arferol, e.e. Cymunedau Glan a Thaclus, rhif ffôn, a.y.b.
- 5.2 Yn seiliedig ar ein profiad blaenorol rydym yn awgrymu sefydlu 2 tîm gwaith o fewn Meirionydd ac Arfon a 1 tîm gwaith o fewn Dwyfor. Bydd angen Arweinydd Tîm i gydlyn a blaenoriaethu'r gwaith ar y cyd gyda'n gwahanol gymunedau.
- 5.3 Bwriedir cynnal sesiynau ymgynghori o fewn yr adran er mwyn sicrhau bod rheolwyr a'r gweithlu yn cael cyfle i fynegi barn ynglŷn â'r math o waith sydd angen ei dargedu a'r ffordd orau o'i gyflawni.
- 5.4 Byddwn hefyd yn manteisio ar dechnoleg newydd/symudol er mwyn ymateb i fân broblemau yn gyflym ac yn effeithiol. Byddwn yn darparu bob tîm a thabled/ffon symudol er mwyn rhaglennu eu gwaith. Mi fydd hyn yn galluogi'r timau ddiweddarau ceisiadau/ymholiadau gan y cyhoedd a sefydlu ffrydiau cyfathrebu ac ymgysylltu cryf.

5.5 Maes Gwaith y Tîm Cymunedol

Dyma restr drafft cychwynnol:

- Pwyslais ar fannau trefol a mannau gwledig prysur
- Torri a symud chwyn trefol a gordyfiant penodol (yn ychwanegol at reoli chwyn wedi'i drefnu)
- Glanhau a mân waith cynnal arwyddion ffyrdd ac enwau strydoedd
- Glanhau a phaentio meinciau, bolardiau a dodrefn stryd erial
- Golchi, atgyweirio a gosod biniau stryd a biniau baw cŵn
- Casglu nodwyddau ychwanegol i, ond dim yn lle, gwaith Glanhau Strydoedd
- Tynnu graffiti, sticeri a phosteri o eiddo'r Cyngor
- Mân waith atgyweirio a phaentio arall
- Ymateb i ddiffygion, difrod a fandaliaeth berthnasol ar eiddo'r cyngor
- Glanhau Dwfn - golchi strydoedd a thynnu gwm
- Clirio achosion priodol o dipio neu waredu anghyfreithlon (ymatebol ac ychwanegol i, ond dim yn lle, gwaith Glanhau Stryd)
- Rôl argyfwng - gweithio mewn cyfuniad â gangiau eraill yn ystod ymateb brys, e.e. llifogydd, eira
- Cynnal y gaeaf - bydd y tîm ar gael i gefnogi'r gwaith yma
- Mân waith draenio - glanhau a thocio gordyfiant o ddraeniau a sianeli ar ochr ffyrdd - gwaith bychan cynnal Priffyrdd
- Seidio - ble'n berthnasol (e.e. trefol)
- Tacluso ymylon ffyrdd
- Gwagio biniau pan yn gorlenwi ar adegau prysur.

5.6 Mesur Perfformiad

- Wrth gyflwyno unrhyw fenter newydd mae'n hanfodol ein bod yn gosod mesurau er mwyn herio ein perfformiad yn gyson.
- credwn mai'r ffordd orau o ddeall os yw'r gwasanaeth hwn yn effeithiol ai peidio ydi drwy wrando ar farn trigolion ein cymunedau ac felly byddwn yn sefydlu mesurydd bodlonrwydd cwsmer misol er mwyn gallu tracio'n perfformiad ac ymateb yn sydyn lle bo angen.
- Mae bwriad o arbrofi â mesurau eraill hefyd er mwyn dod o hyd i'r mesurau fwyaf addas a dibynadwy.

5.7 Oblygiadau ariannol

- Cyflwynwyd bid ar gyfer ariannu'r gangiau am gyfnod o 3 blynedd yn gychwynnol - £1,523,730
- Mae'n bwysig nodi ein bod yn awyddus i ariannu'r cynllun hwn yn fuan, gan ei fod yn flaenoriaeth uchel iawn.
- O ganlyniad i hyn, ni allwn aros am y gyllideb 2022/23 ac felly bydd angen i'r Cabinet ragfarnu'r broses bidiau (h.y. caniatáu'r cynllun hwn heb bwysio a mesur yn erbyn bidiau eraill).

Gweithwyr-

Swyddog Prosiect/Prif
Gyswllt y Tîm
Arweinydd Tîm
5x Tîm Cymunedol
Goramser (10%)
Hyfforddiant

£397,830**Trafnidiaeth-**

5 cerbyd 3.5T
1 fan
(yr ydym yn anelu i'r
cerbydau yma fod yn
gwbl wyrdd)

£85,080**Cyflenwadau a
Gwasanaethau**

Man Offer a Chelfi
Sachau
Dillad ac Esgidiau
Diogelwch
Teleffonau Symudol
Gwaredu a.y.b.

£25,000

IS-Gyfanswm			£507,910
Cyfanswm x 3			£1,523,730

5.8 Rheolaeth ac Amserlen

Bydd un pwynt cyswllt yn rheoli'r prosiect o ddydd i ddydd ac yn cyfathrebu gyda Aelodau a Cynghorau Cymuned a Thref i sicrhau rhaglen waith ar gyfer gweithredu. Mae'r rôl yma yn hanfodol ac a fydd yn gweithio'n agos gyda'r Tîm Cyfathrebu.

Amserlen – Pe bydd y Cabinet yn cymeradwyo sefydlu y tîm Cymunedau Glan a Thaclus, ein bwriad fyddai ei weld yn weithredol yn fuan yn y flwyddyn newydd.

5.9 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) yn ceisio gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r gwaith o baratoi y cynnig wedi cymryd lle gan gyfarch gofynion y Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a'r gofyniad y mae'n ei roi ar gyrff cyhoeddus i feddwl am effaith hirdymor eu penderfyniadau, i weithio'n well gyda phobl, cymunedau a'i gilydd, ac i atal problemau parhaus megis tlodi, anghydraddoldebau iechyd a newid yn yr hinsawdd.

6. UNRHYW YMGYNGHORIADAU A WNAED CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

6.1 Ymgynghori 'Ardal Ni 2032' (gwelir manylion ym mhwynt 2.1).

Atodiadau

Atodiad 1 - Ardal Ni (Sylwadau Cymunedau Glan a Thaclus).

7. BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Y Swyddog Monitro:

Dim sylwadau i'w hychwanegu os afbwynt priodoldeb.

Y Pennaeth Cyllid:

Nodaf fod y gofyn ariannol yn eglur yn ail gymal y penderfyniad a geisir, sef cais i'r Cabinet gymeradwyo dyraniad £1,523,730 o'r Gronfa Trawsffurfio rŵan, er mwyn ariannu'r tîm a'u costau cysylltiedig ar sail un-tro am gyfnod o dair blynedd.

Mater i'r Cabinet yw blaenoriaethu'r defnydd o'r Gronfa Trawsffurfio. Tra mae adnoddau digonol yn y gronfa rŵan, bydd ceisiadau eraill yn dilyn. Felly, os am ganiatáu'r cais sylweddol yma, dylai'r Cabinet fod yn argyhoeddedig fod yr angen yma'n flaenoriaeth uchel.